

Nro. 9

A' FELS. CSÁSZÁRNAK ÉS A. KIRÁLYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indult ebből, Kedden Januarius 31 tá napján

BCU-City Central University Library Cluj

B é t s.

Ugy gondolkozánk vala Karatsony innepe előtt és utána, hogy ez idén is hosszás telünk fogna lenni, 's arra való nézve, hogy meg ne fázzunk szobainkban, jó eleve gondot viseltünk a' fűtő fáról. Azomban a' múlt két hetekben olly szép és meleg napjaink voltak, mint szoktak Martzius végén, és Aprilis kezdetében lenni. De nemcsak Auszriában, nemcsak az evvel határos Német Országai tartományokban, hanem közönségesen egész Európában kellemetes és meleg volt a' téli idő. — A' mint írják, Svéciában, és az Orosz Birodalomban, a' hol még Pünkösti napján is szélitibe lehet szánkázni, most allig tartott nyólez napokig a' hó,

azután ott is téli köntösök nélkül lehetett a' városokban és mezőkön járni. A' félhőkik felnyúló Alpes hegyektől körül vétetett 's ugyan e' nőtől hideg levegővel bíró Helvétziában, a' nap rendkívül való melegsége a' hegyeken volt mely havakat el olvaíztotta, 's vízzé változtatta. — A' napnyugoti tartományokban, nevezetesen pedig Fr. Országban az élőfák is bimbózni kezdetek. Minthogy a' telet soha meg nem eheti a' farkas, méltán lehet attól tartnunk, hogy a' tavaszi hó napokban fog telünk lenni, és ha addig a' fák ki vernek, semmi gyümölcsünk nem leszen a' jövő nyáron, sőt mivel a' földbe vetett ősi magot a' hó bé nem fedezheti, 's el nem készítheti illendöképen, el válik milyen lesz a' termés.

Magyar Ország.

Érsek - Újvárról Januarius 14-ik napján. Hogy ezen Tek. Nemes Nyitra Vármegyében szükköködik a' nagy lelkű, és igaz felebaráti szeretettel bíró hazafiak nélkül, eleven példáját adta ennek a' többi közt mostanában Métes. Ghymesi Graf Forgács László Eő Nagysága, a' ki a' mostani drágaságnak, és faszűk voltának tekintetéből, ezen Nemes Vármegyében kvartélyozó Nemes Palatinális Hufzár Regiment két Divizióbeli Tilztyeinek három hólnapra 120 öből álló tűzélő fát ingyen resolvalni méltóztatott.

Pellről Januarius 24-ik napján. Tegnap előtt dél után temettetett itt el, ezen hólnap 19-ikén meg halálozott vitéz hazánkfiának Károlyvai és Topolyai Báró Kray Pál, Cs. Kir. hadi Tárnokmester, a' Mária Terézia vitézi Rendje Commendatorja, és a' 34-ik Magy. gyalog Regiment Tulajdonosa Eő Excellentiájának tiszteleten

teffe, minden fő rangjához 's méltóságához illendő tisztelettel, a' városbéli harangoknak szomorú zúgásai közt, következőképen. — A' fent nevezett napon, három órakor délután, az ezen szomorú halotti pompának végbe vitelére ki rendelt Cs. K. seregek ki rukkolván, a' halottas ház eleibe marsiroztak. Kevés idővel azután, úgymint 4 órakor igen szomorú hadi muzsika szózatja alatt onnan a' temetség helye felé indultak. Ezeket az itt lévő Fő herczeg Ferdinánd Huszár Regimentjének egy tsapatja Brigadéros Báró L e u w e n Generál Majornek vezérlése alatt követte. Utánok az itt kvártélyozó Hertzeg Elzterházy Miklós gyalog Regimentjébéli Granatirosoknak egy osztálya, és két gyalog batallionya mentek a' hozzájuk tartozó inaszi ágyúkkal, kiket egy commando ártillériások és pontonirokokkal kísirtek. Ezeket egy fekete posztóba bé vont gyászos ló, és a' meg haldogútnak udvari tisztjei 's tselédjei követték, nyomban utánok az ide való T. T. Papság és szerzetes Rendek mentek, ezek után vonattott hat fekete lótól a' holt tettet vivő halottas szekér, melly ezen meg holt nagy hérosnak minden tisztereivel fel volt ékesítelve, a' halottas szekér mellett két felől érdem pénzekkel ékes altisztek marsiroztak, égő szövétnekekkel, a' szekér után egy fekete pántzerba öltözött ember lovaglott. Nyomba követték ötet minden itt lévő Generálisok, Stabális és Fel tisztek, minden itt lévő Dicsériális személyek, a' Vármegye- és városbéli tisztviselők fok minden rend és karbéli emberekkel egyetemben. — Utólyára egy batallion gyalogság, az itt kvártélyozó pontonirosok, az az, hidas katonák, és a' fent említett Fő herczeg Fer-

di nand Huszár Regementjének egy tsapatja zárta bé ezen halottas processiót. A' város főtemploma eleibe érkezvén ezen izomorú gyülekezet, és a' halottas szekér, a' koporsó mellett ment all tiztek a' hólt tetlet arról le vették, 's a' kriptába le tették, a' melly szempillantatkor a' Duna partján ki vonatott ágyúkból három szalve adatott, mellyeknek durogását a' város fő piaczn azonközben kvarába állott három bataillon gyalogság, Granatirosok, és lovasok apró fegyverből és pifztolyból visszonzták.

Ezen nagy Magyar Hérosnak vitézi tetteit, Legnago Verona 's több Olasz Országi városok és helységek, a' késői maradékoknak is hirdetni fogják. De valamint minden században élt hadi virágokkal üdöklő nagy eraberekben, úgy B. Krayban is bé tellyesedett ezen emlékezetes mondás: *Mors sola fatetur, quantula sint hominum corpuscula*, azaz, a' legnagyobb vitéznek is elégendő két siug hoffzaságú sir verem.

Olasz Ország.

A' múlt Karátsony innep napjait a' szokott czeremoniákkal inneplették meg a' Róma városbéli lakosok. Annak első napján a' még most is ott tartózkodó Szárdiniai királyok (tudniillik, az uralkodásról le mondott, és uralkodó) és a' Mecklenburg-Schwerini, 's Mecklenburg-Stréliczi hercegek is jelen voltak, a' Péter és Pál templomban tartott áhetatoffágon. — Perugia városának Protectora Kardinál Albáni meg halalálózván, York és Onesti Kardinálok kéretettek meg azon méltóságos hivatalnak magokra való fel valásokra, a' kik azon városnak kérészet nem is vetették meg.

A' Liguriai Respublika kormányszékjének végzéséhez képest, a' Franczia első Conzul Bonaparte Napoleonnak és Kolumbus Kristófnak emlékezetekre a' Genuai fő piacson emlékezet oszlopok fognak emeltetni. Nagy jutalom ígertetett annak, a' ki az othoni és külföldi mesterek közül leg szebb 's leg alkalmasabb modellt fogna e' végre készíteni. Küldetett is már a' Kormányszékhez 14 muflra, de azok közzül egy sem felelhetvén meg a' várakozásnak, a' jutalom el nyérésének határa fél esztendővel meghosszabítatott.

A' 26 ik Decemberi Livornói közönséges levelek szerént, az oda való kikötő helynek Frantzia Respublikától engedtetett neutralitás nagy és rendkívül való örömet gerjesztett a' Livornói lakosokban, tellyes reménységek lévén az eránt, hogy valamint a' békefészes időkben, ugy a' Frantziák és Anglusok közt folyó háború alatt, ott a' kereskedés virágozni fog. Azon kikötő hely, mellyet a' jelenvaló háborúnak kezdetétől fogva ostromló állapotban tartottak a' Frantziák, az alól egészen fel szabadült, még pedig úgy, hogy az Anglus kereskedő hajóknak is szabad lészen abba bé evezni. — Nápoly Országban mindenektsendességben vannak, és az a' hir is, hogy az ott öszve gyült Frantzia seregek Mórea szigetébe szándékoznak által menni, 's azt a' Fényes Porta birtokától elszakasztani, minden fundamentom nélkül valónak tapasztaltatik.

A' 26-ik Decemberi Genuai tudósítások szerént, a' Touloni kikötő hely előtt vigyázó Anglus hajók még most is zárva tartják azt, és mivel lázamosabbak az ott lévő Frantzia hajóknál, ezeket

onnan ki evezni tellyességgel nem engedik. E' mellett azt is jelentik, hogy ottan 15000 válogatott emberből álló Franczja hadi néplégyen, mely mihelyt a' környülállások engedni fogják, mindjárt az ott lévő flottára és szállító hajókra szállítatik, 's onnan tovább küldetik.

Az Admirál Nelson flottájától 5 linea hajók és 3 fregatok Szardiniába ki szálván, eleséggel 's friss vízzel meg rakattak, és ismét a' tagas tengerre eveztek ki. Néhány közönséges ójság levelek azt hirlelték, hogy a' Szárdinia Országbeliek az Angliai Birodalom alá vetették volna magokat, a' melly hír mindazáltal még ekkorig meg nem valóságosodott.

Messzianából Sicilia Országának fő városából, December 18-ik napján azt irták, hogy a' Spanyol Orzági hajóknak, az ott uralkodó sárga hideglelés miatt, a' Sziciliai kikötő helyekbe bé evezni nem szabad.

A' Frantzja első Conzulkan testvér öttse Bonaparte Lucian, a' kiről néhány közönséges levelek azt beszélték vala, hogy ő vagy Bonna, vagy Genevába fogna utazni, a' 2-ik Januariusi Olasz orzági levelek szerént, feleségestül együtt Majlandban múlat, 's abban foglalatoskodik, hogy ezen várost, néhány tudós intézetjei által, igen híressé tehesse.

A' Florentziai Kir. Muzeumban, a' többi régiségek 's ritkaságok közt, egy olly tökéletes viaszból való gyűjtemény is taláztatik, mellyből az ember testének mind részét világoson láthatni. Midőn a' Fr. első Conzul Bonaparte, mint az Olasz Orzági Frantzja ármádiának fő vezérje Florentziában meg fordúlt, és azon viasz készületeket

meg látta, 's meg vizsgálta volna, azon Muzeu-
nak Directorát Fontanat meg kérte, hogy a' Fr.
Respublika számára is készítetne hasonló gyűje-
ményt. Most már annak egy része el készülvén,
Párisba küldetett, 's annak az árra 42000 liver-
ben ki is fizettetett. (A' Bécsi Jozefina Chirurgi-
ca Akademiában is van illy vialz készület, melyet
azon tudós Olasz Országí Pap által készítetett né-
hai II. Jós ef Császár, a' kinek kezéből származ-
tak vala a' Florentzai vialz præparatumok.)

Frantzia Respublika.

A' Lyoni selyem fábrákák, a' Frantzia re-
volutionalis háborúnak végződése után, lassan las-
san virágzani kezdenek, és fok selyem portékát
küldenek Német- 's Olasz Országokba, Helvecziá-
ba, és az Orosz Birodalombéli tartományokba.
— A' Párisban lévő Helvecziai követ minister,
polgar Maillardo z egy promemóriát avagy
Jegyzelt adott bé a' Fr. kormányszéknek a' Hel-
vétzai fábrákabéli mivekre vetett nagy harmin-
czadra nézve. A' Párisi nevezetesebb kereskedő
házak is közbenjáróságot vállaltak ez eránt ma-
gokra.

Mint hogy a' Párisi Policzia minifer a'
Frantzia kikötőhelyekből vett tudósításoknak kö-
zönségessé való tételét a' Kormányszék rendelé-
séből, a' Párisi újság íróknak keményen meg
tilalmazta Januar. 9 dik napján kiadott parantso-
latjában, arra való nézve a' Canálisban, az az,
a' Frantzia és Anglia Országok közt lévő szoros ten-
gerben tett hadi készületekről semmi bizonyos tud-
ni nem lehet. Az Angliai expeditióról senkinek
semmit írni nem szabad.

Azon Londoni hirt, melly szerént az Orosz Birodalom és a' Frantzia Respublika közt támadandó háborúról emlékezet van, a' Monitörnek 15 ik Januariusi darabja ekként tzáfolyta meg: „A' szárazon lévő Hatalmasságoknak semmi kedvek nints a' hadakozásra, mindnyáján kedvellik a' tsendességet, és akár mint iparkodják is Anglia, még sem haborithattya fel azokat. Egy szárazon lakó Hatalmasság sem vehet magának parantsoló hangot.

Azon Olasz Respublikai hadi hégnek előjáró osztályát, melly az Angliai expeditionnak eszközlése végett a' Fr. tengeri partokhoz mátsirozik, e' folyó Januarius 15 ik napján mustralta meg az első Conzul Páris környékén. Ez az előjáró Osztály egy könnyű gyalog regimentből, egy osztály lovas ártillériából, egy kompánia ásókból, és egy Huszár Regimentből állott. A' mustra után karikába állván azon seregnek felsőbb 's alsóbb rangú tisztjei, az első Conzul a' számokra képzitett új zászlókat kezekbe adta.

A' Frantzia revolutió alatt előttünk esméretellé lett Vendei Osztályban most is támadt zenes bonának tüzet az okos és vigyázó előjárok, ideje korán meg fojtották, és azokat a' fegyvereket, mellyeket a' tenger mellyekére fekvő tartományokba az Anglusok ki osztogattak öfzve szedvén, a' Kormányzékhez köldötték. Az oda ment emigransok és Rojalisták, a' safrány illatot meg büzőlvén, ismét el távoztak.

Egy 10 ik Januariusi Párisi tudósításból illy jegyzéseket olvasunk: „Az Angliai expeditionnak eszközlése eránt támadt kétségeskedéseknek már vége vagyon, és kevés napok múlvan el fog An-

gliának és e' világ kereskedésének a' dolga válni. Az el-kezdődött napkeleti szeleknek nagyon örvendek a' mi kikötő helyeinkhez gyülekezett hadi seregeink, 's talán ebben a' szempillantatban ki is eváztak azokból, 's talán eddig Angliában ifszák a' jó púntot. (Ha ezen Párisi tudósítónak jövedőlése bé tellyesedett volna arról mi is vehettünk volna tudósítást). — — Jól teszi Bónaparte, ha ő ezen kedvező szempillantásban, Angliának meg aláztatasa által Európának egein támadt politicus zürzavaros felhőket e' szélvihar igyekszik, másként hogyha ezen jó alkalmatosságot el mellőzné, kéntelen lenne hadi erejével oltani, sőt talán egészen le mondani ezen igen költséges expeditióról."

Azok közt az Irlandusok közt, a' kik az Anglia ellen való pártoskodással vádoltatván, e' világból erőszakos halállal ki végeztettek, a' szerentsélen Emmet nem utolsó helyet érdemel. Midőn ez a' bátor szívű ifjú a' vesztő piatzra vitetett volna, igen szép orációval bútsuzott el a' nézőktől, 's az őtet kiséző barátitól. Az Angliai közönséges újság levelekből azt olvassuk, hogy ő az ő életének végső szempillantatjaiban vallálttett volna arról, hogy őtet a' Fr.Kormányfzék ingerlette volna az Irlandiai pártoslágnak el kezdésére. — A' Párisi officialis újság levélnek a' Monitornek szerzője azt írja, hogy azon tudósítást a' Londoni miniserium költötte, 's tétette volna közönséggé a' végre, hogy az által a' Francziákat nemcsak az Irlandusok, hanem minden jól gondolkozó nemzetek előtt, gyűlölségesekké 's unálatosflakká tehesse. Emmet, így szól a' Párisi Monitor, életének végső lineája mellett is azt

vallotta, a' mit vallott vala az itilő birák előtt, hogy ő soha semmi idegen nemzet spionoya nem vólt, és a' mit mivelte, azt mint igaz szabadságát szerető Irlandus mivelte, és a' honnyi tirannusoknak járma alól kívánta kedves hazáját fel szabadítani — hogy ő soha sem igyekezett annak szabadságát a' Frantziáknak el adni, sőt ha ezek Irlandia ellen mentek vólna, ő lett vólna az első, a' ki ellenek fegyvert fogott, 's velek szembe szállott vólna. Soha, úgymond Emmet, hívatlan nem jönnének Irlandiába a' Frantziák, és ha el jönnének is, nem ellenséges, hanem barátságos szándékkal jönnének, azért tudniillik, hogy a' tirannusoktól való meg szabadulásban segítségkre lehessenek az Irlandusoknak. Kedves hazámiai (így szólott Emmet a' Párisi Monitör szerént a' vesztő teátrumon) a' ti meg engedhetetlen, 's halálos ellenségeitek ti köztetek, 's a' ti Országok kébelében vannak. Azt ugyan most is meg vallom, hogy én Frantzia Országuk bölcsőtő segedelmét kerestem, de a' mellett mind Fr. Országuk, mind az egész világnak megakartam azt mutatni, hogy méltó lett vólna a' felsegelésre Irlandia, hogy a' mi hazánkiai azon terhes szolgaságra, mellynek súlya alatt régtől fogva keservefen nyögnek, nem érdemesek, hogy ők az ő nemzeti szabadságoknak, és másoktól való nem függéseknek viliza nyeresére mindenkor hajlandók. — Azon iparkodtam, hogy hazám szabadságáért olly garantirozókat, avagy kezeseket találhassak, mint talált vala Washington az Amériikai szabad Statusokra nézve. Beizédjét a' következő izókkal zárta bé: Engedje meg Mylord, hogy még egynéhány szót szólhassak, 's azon-

nal az én világi pályámnak vége leszen, reám nézve az élet szövetneke el alufzik, 's én a' sirba lépek. — Ez egyet kérem ki az élőkől, hogy róllam halgassanak, senki sírom felibe semmi irást ne tegyen, mivel azoknak, a' kik az én szándékomat jól tudják, az én meg igazításomra, avagy mentsegerre jussok nintsen, 's egyedül azt ohajtom, hogy a' tudatlan és bal vélekedéssel tellyes emberek arról ne szóllyanak. Békeségben 's tsendességben nyugodjanak velem a' sirban, és mind addig, mig másféle idők, 's más emberek következének, az én síromnak köfedele minden felül irás nélkül maradjon 's a. t. (Igy adja a' Párisi Monitor az Emmet halalának utolsó környülállásait elő.)

Orosz Birodalom.

A' bé állott 1804-ik éltendőnek kezdetével azokban az oskolákban gymnásiumokban és Universitásokban, mellyeket I. Sándor Császár állított fel a' tudományoknak birodalmaiban leendő ki terjeztése, 's alatta valófnak böldogítások végett, el kezdődtek a' tanítások. — Azok a' hires Tanítók és Professzorok, a' kiket ő nagy fizetésre meg hívott, már mindnyájan oda mentek, és a' tanításhoz fogtak. Az Orosz ifjúságban a' tudományoknak szereteté fel lobbanván, a' tanulóknak száma naponként mind jobban jobban szaporodik. Leg közelebb a' Bernai Akadémiának igen tudós és hires Tanítója Tralles Úr, a' Dorpati Evangelica Universitásba, a' Mathésisnek tanítására 5000 rubel éltendei fizetéssel hivattatott meg. Ugyan az időben a' Fels. Prussziai Királytól 1000 tallér fizetéssel a' Berliini Tudós Társaság tagjává tételt. —

Egy Glatkoi nevű Orosz óra tsinálónak.

a' ki a' Zoll és Koppe Uraktól fel találtatott Perpetuum Mobilenek mássát tsinába, és I. Sándor Császárnak bé is mutatta, 500 rubelt küldött ez a' tudományokat, 's hafznos mellerségeket betsüllő 's elő mozdítani kívánó nagy Fejedelem.

Török Birodalom.

Avval biztatta vala mostanában magáta' Fényes Porta, hogy az Egyiptomi Bejoknak megengeszteltetések után, ottan is állandó fogná' rendezésség lenni; de hogy ellenkező módon ütött légyen ki a' dolog, egy 24 ik Decembéri Konstantinápolyi Tudósításból olvassuk, mellynek rövid foglalatja a' következőkből áll: „Egynéhány Török hajók, úgymond, mellyek e' napokban Alexandriából hozzánk érkeztek, azt a' szeniorú hirt hozták magokkal, hogy minekutánna az Alexandriai Török katona őrizet, a' Fényes Porta és Egyiptomi Bejok közt szerzett egyellégben bizakodván, magokat bátorságosoknak lenni vélték, és az Arnautákkal 's Arabsokkal baratságossan élni kezdetek volna, ezek amazoknak könnyű hívőségeket magok hafznokra fordították, 's Alexandria városát el foglalván, abból amazokat ki üzték.

Egy élettél meg rakott Ausfriai Birodalombéli hajó, azon tudósításnak foglalatja szerént, a' Konstantinápolyi Canalisnak fekete tengerbe nyíló torka mellett el süllyedvén, az azon vólthajós legények, Smailovicz Kapitányokat, és két matrozt ki vévén, a' tenger mélységebe fúltak. Hasonló sorsra jutott egy ugyan élettél meg terhelt Orosz hajó, melly a' Marmorai sziget előtt a' teogeri közlálakhoz tsapattatván széllyel szakatt 's a' rajta lévőekkel együtt elmerült. D. D. S.